

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 12.

V Gorici, dne 30. junija 1910.

Pečaj VI.

Obseg: 1. Kako je ravnati s trtami, ki jih je toča potolkla; 2. Gnojite ajdi z umetnimi gnojili; 3. Češplje gredo v rožiče; 4. Kako naj se ravna s kupljenim vinom; 5. Količek čebelarstvu; 6. Gospodarske drobtinice; 7. Poročila; 8. Zapisnik osred. odbora „Goriškega kmetijskega društva“; 9. Na novo priglašeni udje.

Kako je ravnati s trtami, ki jih je toča potolkla?

Ravnatelj štajerske dež. vin. in sadj. šole v Mariboru, g. Zweifler, priporoča v „Grazer Tagespost“ naslednje:

Vzemimo, da je toča trte potolkla v maju. Ako je padala redka in drobna toča, okrcala je poganjke in listje nekoliko razsekala. Tako poškodovane trte se popravijo same ob sebi. V tem slučaju naj se pa poškrope trte, če se še niso poškropile, takoj z galično-apneno raztopino. Če je pa toča razsekala poganjke in listje tako močno, da je pustila na trtah samo še dolnje dele poganjkov ali le nekake zelene palce, priporoča se, te poganjke z ostrim nožem skrajšati na eno ali dve očesi. Iz teh očes se razvijejo novi poganjki, kateri do zime še lahko v toliko dozore, da se obrežejo prihodnje leto lahko na grozdje. Take trte poženejo pa tudi iz starega lesa, a ne sme se pogajnikov pustiti pri miru, ampak pretrebiti ali zrejšati se morajo tako, da drug drugega v rasti ne ovira. To je treba storiti, če se hoče spraviti trto v red. Ako poganjajo trte revno in imajo blede listje, je znamenje, da jim primanjkuje v zemlji hrane. V tem slučaju naj se jim pognoji s kakšnim hitro delujočim dušičnatim gnojilom (najboljši za to je solitar, katerega naj se raztrosi na vsak ha vinograda po 2—3 kv ali če je mogoče peljati gnojnico v vinograd, zalije naj se vsako trto s pol škroplnika gnojnice). Čilski solitar naj se raztrosi enakomerno med trtne vrste in nato podkoplje, gnojnica naj se pa zlije v plitve

jame, ki so se napravile poleg vsake trte ali pa naj se napravi počez strmega vinograda brazde in zlije ob robu vinograda v nje gnojnico, da se po vinogradu razteče. Poskrbeti se mora obenem za to, da ostanejo trte zdrave. zato naj se novi poganjki, čim so se razvili, takoj poškrope in če je potrebno tudi požveplajo.

Ako potolče toča trte v drugi polovici junija ali v juliju, ravna naj se z njimi, če niso močno prizadete, tako, kakor je bilo zgoraj rečeno. Če je bila toča hujša, odseka navadno poganjkom vršičke z listjem vred in listje razseka, bolj trdih delov poganjkov, listov in zaroda pa ne pokvari tako močno. V takem slučaju naj se trt ne dotika, pač pa je treba poskrbeti za to, da se ran ne poloti peronospora. Očesa, ki se nahajajo na presekanih poganjkih in ki ostanejo, če je poganjek cel, speča, poženejo še v istem letu, kakor hitro je toča vršiček poganjku odsekala. Tako poškodovana trta napravi potem mnogo stranskih poganjkov, ali kakor pravimo: zdívja. Če so trte zdívjale, naj se pri podvezavanju in čiščenju trt pusti nedotaknjene le najlepše poganjke na koncu presekanih, vse druge naj se pa, kakor navadne skopuhe ali zakotnike, skrajša na dva lista. Na ta način poškodovana trta napravi na stranskih ali novih poganjkih in zakotnikih grozdíče — martinčke, kateri pa do jeseni ne dozore. Na dolnjem delu ostalih prvotnih poganjkov se nahajajo razviti in zreli, napol zreli in nezreli grozdi. Ti poslednji vise nekoliko više od prvih. Pri trgatvi se mora seveda paziti na to. Da bi se trtam o tem času gnojilo, ni priporočljivo, kajti če se pognoji, trta še pozno poganja in les ne dozori do zime. Nujno in potrebno pa je, da se trte pravočasno in večkrat poškrope in požveplajo, da se jih obvaruje peronospora in grozdne plesnobe.

Ako potolče trte toča avgusta meseca ali celo še kasneje, ne škoduje trtam veliko. Marsikako leto razbije toča seveda tudi v tem času mehkejše trtue dele, kakor vršičke poganjkov in listje, pokvari pa več ali manj tudi grozdje, ki visi na oni strani trte, odkodar je toča priletela. Če se glavnih poganjkov še ni skrajšalo in jih privezalo tako, da delajo nekako ostrešje nad trtami, ne napravi toča posebno velike škode. Rane, ki jih napravi pozna toča na trtah, se zacelijo le deloma in zimska očesa komaj ali celo ne poženejo. Če pa speča očesa poženejo,

poženejo le na močnejše poškodovanih vršičkih, na spodnjih delih trte pa ne. Po toči udarjene jagode se posuše in večina njih odpade do trgatve sama. Grozdi, katerih pecelj je po toči udarjen, ovenejo in se popolnoma posuše. V tem slučaju ni druge pomoči, kakor da se trte takoj poškrope. Poškropiti pa se morajo trte na vsak način, da se obvaruje še deloma delujoče trtno listje pred peronosporo. Če je toča v kakem kraju nekaj bolj navadnega, naj se trtam glavnih poganjkov pred polovico avgusta ne skrajšuje, kajti to ostrešje iz teh poganjkov varuje nekako pred točo spodnje listje in grozdje.

Ako je toča vinograd večkrat potolkla ali če je bila takšna, da so gosta in debela zrna razsekala ne le cele poganjke, ampak odlomila tudi starejše trtne dele in razbila lubad, naj se vse, kar je odlomljenega, takoj spravi iz vinograda. Če je padla taka toča zgodaj, požene trta iz ostalih, nepoškodovanih delov. Ti poganjki naj se, ko so dolgi 20 cm, primerno pretrebijo ali zrejšajo in večkrat poškropijo in požveplajo. Ako je vreme ugodno, dozore poganjki do zime. S takim gnojenjem, kakor je bilo zgoraj povedano, se trtam lahko mnogo pomaga. Seveda ni pričakovati od takih trt v istem letu, ko jih je toča pokvarila, pa tudi v bodočem, kake trgatve. Poskrbeti bo treba v glavnem za to, da se trta znova izgoji.

Če je taka močna toča trte pozneje potolkla, poženejo sicer znova, ali novi poganjki težko tako dozore, da bi se ohranili čez zimo. Tudi v tem slučaju naj se trte primerno omandajo ali poganjki pretrebijo, poškropijo in preden začne zmrzavati, osujejo trte z zemljo tako, da bodo zakrita z njo spodnja očesa novih poganjkov, da ne pozebejo. Močno gnojenje trt v jeseni ali pa v nastopnem letu zgodaj spomladi jako pripomore, da se take ošibe trte zopet popravijo.

Gnojite ajdi z umetnimi gnojili!

Starejši kmetovalci novotarijam niso lahko dostopni; posebno do umetnih gnojil nimajo nikakega ali pa prav malo zaupanja. Če bi jih kdo vprašal, zakaj ne rabijo ali pa vsaj

poskusijo umetnih gnojil, bodo rekli: „To ni vse skupaj za nič; ko bi le imel domačega gnoja dovolj, bi bilo vse kaj drugega, kakor ta umetni gnoj. V mojih mladih letih take robe niti poznali nismo, pa smo vendar imeli vsega dovolj. To so vse le reči, ki stanejo denar. Kako bi pa mogel tudi tak prašek kaj pomagati?“

Takšno govorjenje je vedno dokaz, da je dotičnik neveden, ter se mora to oprostiti le starejšim ljudem. Žal, slišijo se pa slične besede tudi iz ust mlajših kmetovalcev, čemur se pa človek lahko tembolj čudi, ker se nudi dandanes vsem slojem dovolj prilike, da se lahko prepričajo o koristi in učinku umetnih gnojil. V kmetijskih časnikih, na kmetijskih shodih, v časopisih itd. se pridiga, kako učinkujejo umetna gnojila in kako se morajo rabiti, da se denarja po nepotrebnem ne zavrže. Treba je čitati in posnemati dobre zglede.

V vsaki vasi je prav gotovo eden, ki koraka s časom naprej ter gnoji tudi z umetnimi gnojili. V kmečkih krogih se dela pri porabi umetnih gnojil navadno ta napaka, da se kupi le nekaj vreč Tomaževe žlindre ali pa superfosfata. Po pravi potrebi in hrani zemlje pa se ne vpraša, ampak v obče vlada mnenje pri onih, ki o bistvu umetnih gnojil niso poučeni, da je vse eno, s katerim umetnim gnojem se gnoji, in da zamore vsaka tvarina, ki se imenuje umetno gnojilo, čudeže delati. Temu pa ni tako, ampak gnojiti se mora z umetnimi gnojili tako, da dobi zemlja s temi isto popolno hrano, kakor z domačim gnojem. Domači gnoj vsebuje, kakor znano, kali, dušik in fosforovo kislino; vsako pristno umetno gnojilo kakoršnegakoli imena vsebuje pa vedno le po eno prej imenovanih hranilnih snovi (razen mešanih gnojil); torej se mora rabiti toliko vrst umetnih gnojil, da dobi zemlja kalija, dušika in fosforove kisline. Kali vsebuje umetno gnojilo kajnit in 40% kalijevo sol dušik ima čilski solitar, fosforovo kislino pa Tomaževa žlindra in superfosfat.

Posebno je gnojenje za ajdo v obče pomanjkljivo. Ajda sejemo pri nas navadno v strnišče po pšenici ali rži. Tem rastlinam se pognoji jeseni in sicer z umetnim ali pa domačim gnojem. Vsled tega misli potem kmetovalec, da je pustila že ozimina v zemlji dovolj hrane za ajdo, vsled česar sedaj ni treba gnojiti več. Drugi pa misli: „Bom pa pognojil z umetnim

gnojem“, gre k trgovcu ter kupi vrečo superfosfata in misli potem, da je storil že kdo ve kaj. Pozneje pa se čudi, da ni gnojenje nič pomagalo ter pravi, da umetna gnojila niso za nič.

Vsem potrebščinam zemlje se ugotovi ter doseže tudi uspeh, ako se pognoji za ajdo na vsak ha (=1³/₄ orala) s

150 kg 40% kalijeve soli

100 „ čilskega solitra in

300 „ superfosfata.

Kalijevo sol je najbolje zmešati s superfosfatom ter raztrositi zmes 14 dni ali pa vsaj 1 teden pred setvijo. Priporoča se gnojila takoj podorati ali vsaj dobro zavleči. Čilski solitar naj se po raztrosi v dveh obrokih in sicer polovica tik pred setvijo, druga polovica pa, ko je ajda dobro izlezla. Ko se solitar trosi, morajo biti rastline suhe, ker na mokrih bi solitar obvisel in jih potem osmodil.

Trditev, da ajda ne potrebuje dušika, je neresnična. Po gnojenju s čilskim solitrom ajda hitro in bujno raste, ter dozori še o pravem času. Nikdar pa ne smemo vzeti za ajdo amonijevega sulfata ker deluje to dušičnato gnojilo počasi in provzroči, da ajda počasi in dolgo raste ter jo dohiti slana, predno dozori.

Češplje gredo v rožiče.

Da gre češpljev sad ali češplje, kakor običajno pravimo, v rožiče, kozle, krotnike itd. vzrok je temu neka zajedava glivica, takozvana „Exoascus pruni“. Ta glivica pa je obenem tudi vzrok, da zrastejo na češpljevih mladikah kar celi šopi ali goste mladike v obliki brezove metlice in ki jih imenuje sadje-rejec „Metle coprnice“, ki drevo slabe.

Dr. Köck, ki opisuje to glivico oziroma bolezen podrobneje v „Poročilih c. kr. zavoda za rastlinsko varstvo na Dunaju iz l. 1906“, pravi, da je najboljšo sredstvo zoper to bolezen, da se bolezen prepreči. V to svrho priporoča, naj se od takega bolnega češpljevega drevja (t. j. če so šle češplje v rožiče ali pa če so po drevju metle coprnice) ne jemlje cepičev

ker se zanese z njimi bolezen. Močno napadeno drevje naj se poseka in zažge. Ako rasto na drevju metlice, naj se z vejo vred odrežejo in sežge. Bolno sadje, ki pade na tla, naj se skrbno pobira in sežge. Ako je več let zaporedoma letina suha, se ta bolezen sama ob sebi zgubi, sicer pa se pojavlja redno leto za letom, čeprav kako leto tudi izostane. Obenem priporoča, naj se poskrbi za to, da ne bo rasel po drevju mah in lišaji in naj se češpljevo drevje namaže vsako leto dvakrat, enkrat zgodaj spomladi, a drugokrat v jeseni z apnenim beležem.

Češpljevo drevje naj se pa tudi večkrat poškropi z 2% bakreno-apneno raztopino, kakršna se rabi navadno za škropljenje trt. Če bi se sicer bolezni s tem sredstvom tudi popolnoma ne zatrla, vendar bi jo tam, kjer češplje močno in redno napada, vsaj nekako omejili, da bi se vsega sadja ne zgubilo. Če bi se pa hotelo to bolezen preprečiti, posluževati bi se morali vseh prepisanih sredstev vsi sadjerejci, bivajoči v enem in istem okraju, kjer se ta bolezen češplj poloti.

Kako naj se ravna s kupljenim vinom?

1. Ko vino prejmeš, takoj sod odmaši, vino poglej in pokušaj.

2. Veho, ki si izdrl, nadomesti takoj s kakšno drugo, in sicer takšno, ki sod neprodušno zapre. Zalij vino vsakih 8 ali 14 dni z enakim pa zdravim vinom. Nikar ne zalivaj vina z vodo, kajti s tem vino pokvariš. Z vodo zalito vino postane bolj šibko, s takim vinom goljufaš ne le sebe, ampak tudi gosta in odjemalca. Tako početje je obenem kaznivo.

3. Vino ne sme ostati predolgo na pipi, ampak kvečem 3 tedne, posebno pa takrat, ko se hrani v gorkejši kleti. Ako se ti zdi, da vina v kratkem ne pretočiš, pretoči ga v manjše sodčke, kajti dasiravno taki sodčki precej stanejo, pridobiš na drugi strani pri vinu. Ako je sod dalj časa nastavljen, vino zbolí, a tako vino je zdravju škodljivo. Točenje bolnega vina pa je glasom zakona prepovedano in imel boš v tem slučaju le neprijetnosti in stroške, ki ti jih provzroči kletarski nadzornik.

4. Ko sod ali sodček izprazniš, oplakni ga ponovno s čisto mrzlo ali pa mlačno vodo, postavi ga kam v senco, veho in čep izderi, položi sod na veho in pusti ga 1 do 2 dni, da se osuši. Nato sod zakadi z žveplom in ga dobro zabij.

5. Kadar imaš opraviti z vinom, pazi strogo na to, da bo vsa oprava, ki jo rabiš, popolnoma zdrava in sušna. Vino moraš hraniti, prav kakor mleko, v bolj suhem prostoru, v katerem ni nikakega duha. Shramba naj bo svetla, a toplota se ne sme preveč menjati.

D. Tirol. Landw.“

Kotiček čebelarstvu.

Koncem junija in pričetkom meseca julija je čas naporenega dela kmetovalčevega. V tem času zahteva tudi čebelnjak svojega gospodarja. Važne spremembe so se vršile tekom zadnjih dni v čebelnem domu. Število panjev se je podvojilo — praviloma potrojilo. Iz jednega močnega plemenjaka izrojila sta (navadno) dva roja. Prvi večji s staro oplemenjeno matico, a drugi z mlado neoplojeno pevko. Tako je ostal tudi plemenjak ali izrojenec z mladimi maticami, izmed kojih, se ume, ostane kot voditeljica le ena. Vse druge pomečejo čebele iz panja. Roj s staro matico je najjačji, ima oplemenjeno matico, koja hitro zalega nov zarod; da se ta najlažje razvija, je navadno še ob času glavne paše; zaradi tega se vedno odlikuje po svojej teži in napredku pred poznejšimi roji. Drugi roji zakanivajo posebno radi matic. Čebele najprej zgubljajo mnogo časa s predpripravo in gojenjem matice predno izleti ta iz panja k oplemenitvi in dokler ne prične pokladati jajčec. Pravi stvarni napredek se vidi v panju z dnem, ko začne matica leči jajčeca. To pa trpi po rojenju kakih pet, šest dni, kakor že vreme nanesse. Dokler ni pričela mlada matica zalegati, je bilo v panju le neko životarenje in na videz brezdelavnost. Hitro na to pa, ko prične matica zalegati, prično donašati čebele obročje in sploh vse delo gre urnejše od rok.

V slučaju pa, da se je matica zgubila na plemenitvi (prašenju), potem se vse delo neha v panju. Dasiravno so v prvih dneh napravile čebele nekaj satovja, so po zgubi matice pre-

plašene, kot bi česa iskale, zbegane drvijo brez pravega reda po bradi in končnici. V panju se sliši neko otožno šumenje in enako vrvenje, kakor v razburjenem mravljišču. Druzega dne zjutraj pa pričnejo čebele zapuščati odkazani jim dom. Ako ne pride pravočasno čebelarjeva odpomoč, se v nekolikih urah preselijo vse v sosednji panj. Ko čebelar pogleda, kako je z njegovim rojem, zapazi le par zapuščenih satov.

Temu bi bilo prav lahko odpomoči v času razburjenja, kar se zapazi najbolje zvečer ali zjutraj, ako bi se takemu panju pridejalo mlado matico, katerih je dobiti v večjem številu v izrojencih t. j. panjih, koji so rojili. Ravno tako bi se pomirilo čebele, da bi ostale v odločenem panju, ako bi se jim pridelo košček satovja z mlado čebelno zalego. Iz priložene čebelne zalege v satovju bi si čebele takoj pričele gojiti mlado matico, a ta bi bila komaj čez 14 dni godna. Ta čas brez godne matice si panj le nič ne more opomoči, radi tega naj se priloži živo matico, ko se pride do kake v izrojencu. Teh je ob času drugega rojenja več v panju. Ko so enkrat pa čebele potegnile iz navadne čebelne celice širji lonček, kot prostora za izrejo matic, ne sprejmejo več nobene prosto uložene matice. Treba je toraj te zapreti v mrežasto kletko in čebelam vložiti v panj, da se ji čebele privadijo in sprijaznijo z njo.

Tako kletko se prav lahko napravi iz koščeka mrežice na koncu prst debele palčice. Odprtino skozi, koju se polaga matico, je najbolje zadniti s koščekom stisnjenega voska. Ta voščen plošček pregrizejo čebele v par dneh in matica se izplazi skozi razjedeno odprtino med čebele, koje je kot svojo sprejembo. Iz satovja razvite matice se pa pomečejo iz panja.

V izrojencih t. j. panjih, ki so prezimili, se večkrat pozgube mlade matice. Čebele se v takem slučaju drže panja, ker morajo oskrbovati v panju še ostalo zalego. Ker pa nimajo matice, pričnejo nekoje delavke zdatneje krmiti, da te potem začno leči jajčeca, a to so neoplojena jajčeca iz kojih se izvale le troti. Takemu panju sledi edini pogin. Tak panj trotovec imenovan se pozna že po tem, da so zaležene delavske celice pretrgoma po satovju, je med njimi brez reda malo medu, v sosedni celici cvetni prah, kar kaže nered in nepravilnost.

Ko čez osem dni čebele zalego pokrijejo, nategnejo nad vsako ličinko zbočen, zelo mehek pokrovec. Ako se ta pretrže

in zalego prereže, se občuti nek čuden, neprijeten duh, kakoršnega pravilna zalega nima. Tak panj bi se v začetku zdravilo s tem, da bi se mu priložilo mlado, zaprto matico, kot gor omenjeno.

Ako se pa to prepozno zapazi, ko so se izlegli že troti in čebele, kar jih je še, so ostareli, kar se vidi po njih temnejši barvi, potem pa ne kaže družega, kakor te čebele izgnati v kak prazen panj, koje se potem vsilijo med druge čebele v sosednje panje. Ker imajo take stare čebele malo vrednost za čebelarja, ni mnogo na tem, ako te male ali ničvredne s kropom končamo, kar bi bilo najpriporočljivejše.

O vročini se pomnože razni čebelni sovražniki, molji, škarjice — te zatiraj s snago. Mravljam nastavlaj zvrtn kos lesu kot nekaka mišnica, oblij znotraj z oslajeno vodo. Mravljice se ti naberejo v velikej muožini in zjutraj, pa zvečer otresi jih v krop.

J. V.

GOSPODARŠKE DROBTINICE.

Ako sod na kakem mestu pušča, ustavi se najlaže, ako se ga zamaže z naslednjo zmesjo: Vzame se 2 in pol utežna dela čistega loja, 2 utežna dela čebelnega voska in 4 utežne dele prešičje masti ter se vse skupaj raztopi in dobro premeša. Ko se je nekoliko ohladilo, primeša naj se še 2 in pol utežna dela v pepela in shraui kje na suhem. Kadar se hoče mesto, kjer sod pušča, zamazati, naj se ono mesto najpoprej skrbno očisti, nato kos zmesi nekoliko nad svečo segreje in z njo namaže.

Preobilno obiranje listja s trt se maščuje. Taka trta, ki nima dovolj listja, ne more po koreninah zaužite surove hrane podelati v snovi, ki jih potrebuje za razvoj posameznih organov, grozdje je o vročem letnem času preveč izpostavljeno solncu, vsled česar je nevarno, da ga solnce osmоди, z druge strani pa je grozdje izpostavljeno toči, katere se je bati posebno letos dan na dan.

Škropite in žveplajte prav pridno! Letošnje vreme je kakor nalašč za peronosporo in grozdno plesen, kajti komaj

soluce nekoliko segreje, že mu sledi rosa ali celo ploha dežja. Posebno hudo pa napada trte vsled tega peronospora in grozdna plesen po nižavah. Da se obvarujejo toraj letos trte teh bolezni, naj se poškrope rajše prevečkrat nego premalo in ko so se osušile, naj se obenem tudi požveplajo. Za škropljenje naj se rabi 2 odst. galično-apnena raztopina. Posebno letos bi bilo zelo dobro rabiti za žveplanje, namesto navadne žveplene, žvepleno-galično moko, kajti z njo se obvarujejo trte obeh bolezni.

Kako se ima odstaviti žrebe. Žrebe naj ostane pri kobili najmanj štiri tedne. Ako pa ima kobila premalo mleka, ali če zboli ali pa preveč shujša, potem se mora žrebe prej odstaviti. Če žrebe sesa, to marsikateri kobili škoduje, kajti vsled tega nekatere kobile tako močno shujšajo, da se še le po daljšem času zopet popravijo. Ko se hoče žrebe odstaviti, naj se pušča v hlevu, v katerem je kobila, ampak naj se dene v drug hlev. Navadno se poklada žrebetu že od tretjega tedna naprej oves in sicer vsak dan nekoliko več, obenem pa se mu daje tudi seno in vodo. Ko se žrebe kobili vzame, potem naj se mu poklada še več ovsu in sena in ga pušča prve dni k materi le po 2 ali 3krat na dan, pozneje pa samo po enkrat. Da pa mleko kobile ne zatišči, naj se ji daje nekoliko manj klaje kakor navadno, poleg tega naj se pušča na prsto ali pa mnogo rabi za delo. S tem zgubi kobila mleko v kratkem, a žrebe se priuči krmi in vodi. Osmi dan po pričetem odstavljanju naj se žrebe kobili vzame ter ne pušča več k njej. Ako pa bi žrebe po odstavljenju zbolelo, spusti naj se zopet k materi, katera naj se pa dobro krmi, da bo imela dovolj mleka. Odstavljenemu žrebetu naj se daje toliko dobrega sena in ovsu, da se lahko poljubno nažre. Žrebetom mrzlokrvne pasme se poklada lahko namesto ovsu posneto mleko, bobov zdrob, moka iz lanenega semena itd., žrebetom vročokrvne pasme pa je pokladati oves.

POROČILA.

Čebelarški shod. V nedeljo 29. maja t. l. popoldne se je vršil v Dornbergu čebelarški shod, ki ga je sklicalo „Goriško kmetijsko društvo“. Kakor se je prvotno določilo, bi se imelo

vršiti predavanje o čebelarstvu v prostorih tamošnje ljudske šole, praktičen pouk pa v Zaloščah pri Dornbergu. Ker se je pa pokazalo, da bi bilo primernejše, če bi se vršilo oboje v bližini čebelnjaka, zato se je vršil shod na željo predavateljev pri g. učitelju F. Golju.

Shoda se je udeležilo lepo število čebelarjev iz bližnjih in celo iz raznih oddaljenih vasi, ki so z velikim zanimanjem sledili predavanju in praktičnemu pouku o čebelarstvu. Shodu je predsedoval predsednik „Gor. kmet. društva“ A. Jakončič. Ob 4. uri je predsednik s kratkim nagovorom otvoril shod in podelil na to besedo g. J. Vodopivcu, naduč in izkušenemu čebelarju iz Kamenj. Predavatelj je v poljudnih besedah opisal raznovrstne čebelne panje, obrazložil njih slabe in dobre strani, ter končno opisal panj, ki je za čebelarjenje na Vipavskem najbolj primeren. Govoril je nadalje o naravnih in umetnih rojih, o vsajanju rojev, o naravnem in umetnem satovju, o spekulativnem krmenju čebel, o umetni izreji matice, o kupčiji s čebelami itd. sploh o vsem onem, kar praktičnega čebelarja najbolj zanima.

G. učitelj Fr. Golja je po končanem predavanju praktično poučil navzoče čebelarje, kakšen mora biti čebelnjak, kakšen in kako urejen naj bo čebelni panj, kako se naravni roj lovi z vršo, kako se roj vsaja itd.

Predavateljema, ki sta nas kot praktična in izurjena čebelarja prav jedrnato poučila o tem, kako naj Vipavci čebelarimo, če hočemo, da nam bo donášala tudi čebeloreja lepih dohodkov, izrekamo na tem mestu našo najiskrenejšo zahvalo. Želeti bi bilo, da bi se prirejali taki shodi pri nas večkrat v letu in o raznem letnem času, da bi izpopolnili naši čebelorejci svojo znanost, oziroma da bi se s tem spodbudilo še mnogo drugih, da bi se poprijeli čebeloreje, te prekorsitne kmetijske panoge.*)

Navzoči čebelar.

Izvoz naših vín v Egipt. Iz verodostojnega vira smo zvedeli, da se je že večkrat poslalo belo filtrirano vipavsko vino v Egipt in da so došla na to od tam poročila, ki zatrjujejo, da se je to vino na potu prav dobro ohranilo. Prvi poskusi so se toraj dobro obnesli, poskušajmo nadalje!

*) To poročilo smo prejeli takoj po shodu, a morali smo ga odložiti radi drugega građiva.

Kako kaže na splošno polje v avstrijskih kronovinah in deželah. (Posnetek iz poročila c. kr. polj. ministerstva za dobo od 15. maja do 15. junija 1910).

Pšeniča kaže na sploh tako, kakor je kazala v preteklem mesecu, dasiravno jo je na mnogih krajih toča znatno potokla in so bile nevihte in plohe o času, ko je začela cvesti. Radi teh slednjih je pšenica plegla in v nekaterih vlažnih legah se jo je polotila rija. Razen tega so napravile na pšenici po nekaterih krajih, zlasti v sudetskih in karpatskih deželah znatno škodo rumene žitne hrčice in heske mušice.

Rž. Ker je bilo vreme o cvetju prav ugodno, zato je nastavila rž lepo klasje. Na neprerahljih zemljah je lepo visoka, a je vsled močnih neviht na več krajih plegla, ter jo je po marsikaterih krajih toča močno potokla.

Ječmenove in ovsene setve, ki so posebno v goratih krajih zaostale v razvoju, so ostale in sicer posebno one na bolj lahkih zemljah nizke in redke, tu pa tam so začele tudi rumeneti, v vlažnih legah so pa pregosto zaraščene s plevelom. Posledice suše se pozujajo posebno na ovsu. Iz severno-alpskih, kakor tudi iz suedetskih in karpatskih dežel prihajajo še vedno pritožbe o strunah, ki setve kvarijo.

Turšica se je razen v bolj visokih legah že skoraj povsod okopala (oplela) in deloma tudi osula. Zgodnja turšica se je začela okopavati v drugič.

Krompir je v splošnem zdrav in čvrst ter v južnih deželah že cvete. Le v karpatskih deželah je izlezel na peščenih zemljah pozno vsajen krompir vsled suše slabo in zaostal v rasti; po nekaterih krajih ga je tudi slana nekoliko osmodila. V vlažnih legah in v zveznih zemljah je izlezel krompir na redko in okopavanje je bilo zelo težavno, ker se je zemlja preveč strdila. V goratih krajih je prvo okopavanje pravkar dovršeno, v toplejših nižavah se je pa tudi že osul. Zgodaj vsajen in zgodnji krompir pa se je okopal že v drugič.

Krmska pesa in zelje sta trpela vsled suše in so ju sadili v gostih krajih večidel šele po dežju. Zgodnjih ali pred dežjem posajenih zeljnih sajenic se je mnogo njih posušilo, posebno v sudetskih in karpatskih deželah.

Detelja (travnišna detelja in lucerna). V južnih deželah se je nakosilo in lepo spravilo mnogo detelje. V visokih solnč-

nih legah v alpskih, sudetskih in karpatskih deželah je ostala detelja nizka. Po nižavah je prva košnja večinoma dovršena, drugod pa se je začela detelja šele kositi. Dolgotrajno deževje je hudo oviralo sušenje in spravljanje krme, a razen tega večkrat krma tudi trpi na dobroti.

Košnja na travnikih je po niže ležečih travnikih in nižavah v polnem tiru in nakosilo se je skoraj povsod zadostno krme, a suhe se je spravilo doslej le majhen del pod streho.

Pašniki so v vlažnih legah prav gosto obraščeni s travo, nasprotno pa se travna ruša v suhih legah ni veliko opomogla. Na razvoj planinskih pašnikov so gorke plohe tako ugodno vplivale, da je bilo možno gnati živino že v prvi polovici junija na planino.

Proti uvozu ponarejenih vin. Zastopniki nekaterih avstrijskih vinorodnih okrajev so dobivali v zadnjem času pritožbe glede velikanskega uvoza ponarejenih vin, ki vplivajo zelo neugodno na cene našega domačega vina. Zastopniki se nameravajo obrniti, kakor se čuje, da vade sprošnje, naj ukrene vse potrebno, da se prepoved glede dodajanja alkohola in sladkorja poojstri.

Pozor, trtorejci! Kakor smo zvedeli iz zanesljivega vira, vložijo prošnjo za to, da sme dodajati moštu sladkor, lahko vsak posamezen vinogradnik naravnost (ne po županstvu) na c. kr. okr. glavarstvo. Rešitev dobi potem naravnost v roke. Le v slučaju, da prosi županstvo tozadevno dovoljenje za celo občino in se je to tudi dovolilo, potem posameznikom ni treba prositi še posebej za to. Prošnje naj se vložijo čimprej mogoče!

Za izvoz naših vin v prekmorske dežele. V pondeljek 21. junija t. l. se je vršila v Trstu v „Trgovskem muzeju“ seja organizacijskega odseka za izvoz vin iz Trsta v prekmorske dežele. Na dnevnem redu so bile naslednje točke: 1. Poročilo o pokušnji vinskih vzorcev, ki jih je nabral trgovski muzej. 2. Predlog glede organizacije za pridelovanje konstantnih tipičnih vin. Izvrševalni in nadzorovalni odsek. 3. Predlogi za organizacijo trgovskega izvoza. Zaloga v Trstu in 4. Šlučajnosti. (Za prihodnjo številko nam je obljubljen poročilo o izidu te seje).

„Goriško kmetijsko društvo“ v Gorici — Korenjski trg — Attemsova palača — ima v zalogi: S e m e n a v a d n e — č r n e a j d e (medenice), kg po 20 v.

ZAPISNIK

seje osrednjega odbora „Goriškega kmetijskega društva“ od dne 2. junija 1910 ob 10. uri dopoldne.

(Nadaljevanje in zvršetek.)

Sadjarški odsek je bil najdelavnejši. Priredil je sadno razstavo pri Sv. Luciji od 3. do 14. oktobra 1909. Razstave se je udeležilo, kakor je bilo uže v „Prim. Gosp.“ obširno pisano, 330 razstavljalcev. Odlikovanja so bila čveterna in se je podelilo: Diplom častnega priznanja 6, diplom pohvalnega priznanja 17, diplom priznanja I. vrste 37 in diplom priznanja II. vrste 92 razstavljalcem. Vrhu tega se je podelilo 5 častnih priznanj za sodelovanje in razdelili sta se dve nagradi po 20 K.

Visoka vlada je podelila 1000 K za sadjerejo in dovolila, da se porabi od tega zneska 400 K za kritje stroškov sadne razstave, ter obljubila v ta namen nadaljnjih 200 K. Z vštetiimi temi zneski so znašali dohodki K 963 v 18, ki so narasli z letošnjo deželno podporo na 1263 K 18 v, stroški pa so znašali 1666 K 50 v, tako da se kaže še 403 K 32 v primanjkleja.

Od prejnavedene podpore 1000 K se je porabilo 400 K za nakup in razdelitev petrine in papirja med šolska vodstva in dendrina na Kras; preostaja toraj še 200 K, katere se je nameravalo porabiti za razstavo sušja v Brdih. Ta načrt se je pa za sedaj opustil.

Predsedstvo predlaga z ozirom na trud in požrtovalnost g. E. Klavžar, ki je največ pripomogel, da se je sadna razstava pri Sv. Luciji tako lepo izvršila in je izdal posebno poročilo o tej razstavi, da se mu podeli diplomu častnega priznanja za sodelovanje; predlaga nadalje, da se gg., ki so sodelovali pri razstavi ali v juriji, izreče iskrena zahvala, posebno pa gg.: Viljemu Dominko, Iv. vit. Bolle, Antonu Ferrant, Francu Gvozdenović, Ernestu Klavžar ml., I. Lah, Antonu Podgornik, Rudolfu Švegel, Antonu Štrekelj, Francu Zabavnik in Josipu Zidanšek. Se sprejme enoglasno.

Čebelarški odsek je imel dve seji. Priredil je 29. maja t. l. javen čebelarški shod v Dornbergu, kjer se je zbralo lepo število čebelarjev in bode imel za povzdigo čebeloreje gotovo ugodne posledice.

Čebelarški odsek se je obrnil s prošnjo do osred odbora, da bi mu podelil pravice samostojnega odseka po § 41. društ. pravil, ker je prepričan, da bi mu bilo v tej obliki omogočeno uspešnejše delovanje za povzdigo čebeloreje v deželi; opaža nadalje, da posvečajo merodajni činitelji in vis. vlada premalo pozornosti čebeloreji in da podcenjujejo pomen te panoge kmetijstva, katera ima uže zase gotov pomen; igra pa posredno veliko vlogo pri vseh ostalih panogah kmetijstva.

Nabavni odsek se je shajal k sejama za naročbe kmetijskih potrebščin. Premišljeno in solidno delovanje odseka in urada je pripomoglo društvu do velikega zaupanja in naročba oziroma nakup raznega kmet. blaga pri društvu se od dne do dne širi. Posebno kar se tiče prodaje umetnih gnojil je društvo močno napredovalo. Želeti bi bilo, da bi naši kmetovalci nakupovali kmet. potrebščine vedno pri organizacijah, ki skrbijo in jamčijo za pristnost in polno vrednost blaga.

Poročila odsekov se sprejmejo z odobrenjem na znanje in sklene se preustrojiti čebelarški odsek v samostojnega po § 41. društvenih pravil; ravno tako se na predlog predsednika preustroji nabavni odsek v samostojnega.

IV. Tajnik poroča, da je pretresoval finančni odsek račune in bilanco in isto odobril kot so predloženi.

Društvo je štelu 31. dec. 1909 — 2251 članov in naročnikov.

Prejemkov je bilo v l. 1909 . . . . . K 73.120.32

Izdatkov " " " " . . . . . " 72.867.35

in gotovine 31. dec. 1909 . . . . . " 252.97

Dominko predlaga, da se loči v izdatkih plača urednika in odprema lista.

Tajnik da na stavljena vprašanja potrebna pojasnila, na kar se prejemki in izdatki potrdijo.

Aktiva znašajo . . . . . K 52.126.12.

Dr. Franko predlaga naj se, z ozirom na velik znesek zaostalih udnin in naročnin potirjajo ti zneski in v slučaju neiztirljivosti, naj se dotične dolžnike črta iz imenika.

Možina je mnenja naj bi se dajal list revnejšim kmetovalcem po nižji ceni ali naj bi se udnina nekaterim sploh prezrla.

Tajnik je proti znižanju udnine, ker bi hoteli biti najbrže vsi deležni te ugodnosti, pač pa zastopa mnenje, naj bi se pri tirjanju postopalo popustljivo, ker društvo ima nameu koristiti kmetijstvu in ako društvo tudi par sto kron utrpi na udninah, koristi s tem mnogo kmetijstvu, ker čita tem več kmetovalcev strokovni list in naj bi se za ta primanjkljaj izprosila drž. podpora.

Dr. Franko je pa mnenja, da bi se s takim postopanjem navajalo ljudi k malomarnosti.

Predsednik opazuje, da mora biti red tudi pri vplačevanju udnine in zato naj se iz imenika črtajo vsi, ki neredno plačujejo, kajti to mu je bilo tudi od uglednih strani nasvetovano. Na to se predlog dr. Frankota sprejme.

Dr. Franko predlaga nadalje, da naj se proda valivnik in umetna kockla in naj se naprosi vis. vlada, da izplača obljubljeno državno podporo za l. 1909 in da podeli vsaj enako podporo za kritje upravnih stroškov za l. 1910; zahteva nadalje, naj se v smislu pravil smatra ustanovna kot društveno — nedotakljivo premoženje in vpiše med pasiva. Po kratki debati se tudi ta predlog sprejme, tako, da znašajo aktiva K 52.126.12, društveno premoženje K 2019.66; nato se račun in bilanca za l. 1909 potrdi.

Tajnik prečita proračun za l. 1910, ki se po nekaterih pojasnilih od strani predsednika soglasno odobri.

V. K tej točki poroča predsednik, da se je član osr. odbora poslanec M. Zega radi boleznii odpovedal temu častnemu mestu in naznani, da se mora izžrebatii po določilih § 20. en član predsedstva in še pet članov osred. odbora.

Izžrebanii so iz predsedstva Attems grof Žiga in odborniki: Ivan Saunig, Vincenc Sorčič, Anton Klančič, Franc Kocjančič in Rudolf Fiegel.

Predsednik omenja velike zasluge in sposobnost odstopivšega odbornika Zega za društvo in posebno za kanalski okraj za živinorejo in sadjerejo, obžaluje, da se je moral odpovedati tej časti in predlaga, da se mu izreče zahvala. Se soglasno sprejme.

VI. Sklene se sklicati redni občini zbor 16. junija ob 11. uri predpoldne v hotel pri „Zlatem Jelenu“ v Gorici s sledečim dnevnim redom:

1. Odobritev zapisnika zadnjega obč. zbora.
2. Poročilo o društvenem delovanju v l. 1909.
3. Odobritev računov in bilance za l. 1909 in proračuna za l. 1910.
4. Dopolnilna volitev II. predsednika in 6 članov osred. odbora.
5. Volitev dveh pregledovalcev računov.
6. Slučajnosti.

VII. Tajnik prečita imena 75 novih udov, ki se sprejmejo brez opazke.

VIII. Pri tej točki izrazi Budin željo, da bi se sklical osrednji odbor, četudi z manjšim dnevnim redom, večkrat k sejam.

Predsednik vzame to na znanje in ker se nikdo ne oglasi več k besedi, zahvali se navzočim gg. za trud in zaključii sejo ob 12. uri.

Na novo priglašeni udje „Goriškemu kmet. društvu“.

1. Vižin Alojz — Kronberg 28.	4. Carli Vinko — Slap 2 Idrija ob Bači,
2. Klanjšček Anton — Log 8 — Kronberg.	5. Valenčič Josip — Podsenica.
3. Jasnič Vinko — Vipolže — Kozana.	6. Hrast Josip — Kanal.
	7. Roje Ivan — Dornberg.

